

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

**DĖL LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-3512
(TAP-19-2089, TAIS NR. 19-14568)**

2019-12-12 Nr. NV-3519

Vilnius

Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Projekto tikslas – pateikti Vyriausybės išvadą (iš esmės pritarti) Seimo narių V. Čmilytės-Nielsen, S. Jovaišos, J. Džiugelio ir kt. parengtam Lygių galimybių įstatymo pakeitimų projektui (dėstoma nauja redakcija), kuriuo siūloma:

- papildyti ir patikslinti diskriminacijos formas bei nediskriminavimo pagrindus (įtvirtinti siejamąją diskriminaciją, daugialypę diskriminaciją, apibrėžti seksualinio priekabiavimo sąvoką, papildyti socialinės padėties sąvoką šeiminių padėties požymiu, numatyti, kad lengvatų teikimas amžiaus, negalios bei socialinės padėties pagrindu, teikiant prekes ir paslaugas, nelaikomas diskriminacija);
- padidinti lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijas (įtvirtinti kontrolieriaus nepriklausomumą, nešališkumą, nustatyti, kad kontrolierius gali būti teismo įtraukiamas proceso dalyviu, duoti išvadą dėl lygių galimybių pažeidimo darbo ginčus nagrinėjančioms institucijoms, kreiptis į administracinę teisimą su prašymu ištirti ar norminis administracinis aktas atitinka įstatymus, siūlyti Seimui kreiptis į Konstitucinį Teismą, siūlyti lygias galimybes pažeidusiam subjektui organizuoti mokymus ir kt.);
- panaikinti įstatymo netaikymo išimtis religinėms bendruomenėms ir bendrijoms, joms teikiant gaminius, prekes ir paslaugas religiniais ar tikėjimo tikslais, taip pat šeimos ir privataus gyvenimo srityse;
- įtvirtinti papildomą apsaugos priemonę – pareigą visoms institucijoms ir organizacijoms imtis priemonių, kad asmenys, pateikę skundą dėl diskriminacijos, liudijantys ar teikiantis paaiškinimus bylose dėl diskriminacijos, būtų apsaugoti nuo priešiško elgesio, neigiamų pasekmių ir kitokio persekiojimo;
- papildyti ir patikslinti nuostatas, reglamentuojančias darbdavio pareigą nediskriminuoti, suderinant jas su Darbo kodeksu, suderinti nuostatas su Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo nuostatomis ir kt.

Dabartinė situacija.

Lygių galimybių įstatymas reglamentuoja diskriminacijos formas, nediskriminavimo pagrindus (dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos), skundų tyrimą, lygių galimybių kontrolieriaus kompetenciją ir kt.

Direktyvoje 2014/54/ES dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis (Direktyva), numatyta, kad valstybės narės nustato tokias priemones, kurios yra būtinos norint apsaugoti ES darbuotojus ir jų šeimos narius nuo bet kokios priešiško požiūrio ar neigiamų pasekmių, atsirandančių kaip reakcija į skundą arba teismo procesą. Perkeltą Direktyvą, buvo priimti Darbo kodekso ir Lygių galimybių įstatymo pakeitimai. Tačiau 2019 m. pradžioje Europos Komisijos atstovams vertinant Direktyvos perkėlimą, padaryta išvada, kad Direktyvos nuostatos perkeltos į nacionalinę teisę tik iš dalies, nes teisės aktuose įtvirtintos nuostatos neapsaugo ES darbuotojų ir jų šeimos narių, kurie pateikė skundą dėl diskriminacijos, nuo priešiško elgesio ar neigiamų pasekmių, visose srityse, t.y. įstatymų nuostatos įtvirtina darbuotojų ir jų šeimos narių, kurie pateikė skundą dėl diskriminacijos, apsaugą nuo priešiško požiūrio ar neigiamų pasekmių tik darbo santykių srityje.

Projekto esmė – siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui, tačiau pasiūlyti Seimui jį tobulinti:

- Atsižvelgiant į JT neįgalųjų teisių konvencijos įgyvendinimo rekomendacijas Lietuvai dėl tinkamų sąlygų pritaikymo ir nepakankamos pažangos dėl universalios dizaino principų skatinimo fizinėje aplinkoje, į nediskriminavimo pagrindus įtraukti atsisakymo sudaryti tinkamas sąlygas neįgaliesiems pagrindą.
- Siekiant nuo diskriminacijos apsaugoti asmenis, kurie turi sveikatos sutrikimų (pvz., genų mutacijų, onkologinių ligų) į nediskriminavimo pagrindus įtraukti sveikatos būklės pagrindą.
- Suderinant nuostatas, reglamentuojančias darbdavio pareigą nediskriminuoti, su Darbo kodekso nuostatomis, į nediskriminavimo pagrindus įtraukti ketinimo turėti vaiką (ų) nediskriminavimo pagrindą.

- Patikslinti, kad specialios laikinosios priemonės, taikomos siekiant užtikrinti lygybę ir užkirsti kelią lygių galimybių pažeidimams, nustatomos įstatymais (ne teisės aktais).
- Neatsisakyti įstatymo nuostatų netaikymo šeimos ir privataus gyvenimo srityse ir nustatyti išimtį – šeimos ir privataus gyvenimo srityse įstatymą taikyti tais atvejais, kai tai susiję su prevencinės ir švietėjiškos veiklos vykdymu bei lygių galimybių sklaida.
- Patikslinti, kad švietimo, mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti dėl negalios būtiną sąlygą mokytis ir studijuoti visais atvejais, t.y. netaikyti Įstatymo projekte numatytos išimties, kuria būtų sudaryta galimybė šio reikalavimo nesilaikyti tais atvejais, kai dėl tokių priemonių neproporcingai pasunkinamos švietimo, mokslo ir studijų institucijų pareigos.
- Numatyti pereinamąsias nuostatas dėl naujai nustatomos lygių galimybių kontrolieriaus kasmetinių atostogų skaičiavimo tvarkos (atostogų trukmė keičiama iš kalendorinių į darbo dienas) ir kt.

Derinimas. Projektas be pastabų suderintas su Finansų ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija bei patikslintas, įvertinus Teisingumo ministerijos pateiktas pastabas. Rengiant projektą, atsižvelgta į Pagalbos onkologiniams ligoniams asociacijos siūlymus (dėl nediskriminavimo pagrindų papildymo sveikatos būklės pagrindu).

Atitiktis Vyriausybės programai – tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Vyriausybės išvada Seimui turėjo būti pateikta iki 2019 m. spalio 23 d.

Dalykinio vertinimo išvada.

- Teikime pasigendama informacijos apie papildomų lėšų Įstatymo projektui įgyvendinti poreikio vertinimą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad SADM teikiant Vyriausybei svarstyti Lygių galimybių 2 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (TAIS Nr. 19-8969) (projekto vėliau buvo atsisakyta, įvertinus tai, kad Seime registruotas Įstatymo projektas), buvo pateikta informacija, kad dėl išsiplėtusios Lygių galimybių kontrolieriaus veiklos (nagrinėjamų skundų ir šviečiamosios veiklos), Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos skaičiavimais, papildomoms funkcijoms atlikti reikėtų įsteigti 1 papildomą pareigybę, kurios išlaikymo išlaidos kasmet sudarytų apie 30 tūkst. eurų.

Projektą siūlome **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime**, įvertinant Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės ir Teisės grupės pateiktas pastabas.

Socialinės politikos grupės patarėja

Daiva Buivydaite-Garbštienė

el. 8 706 63 853, el.p. daiva.buivydaite@lr.lt